

У праці Ламетрі, представника доби Просвітництва, «Людина-машина» було висловлено ідею еволюції. Окремі мислителі зводили душевні стани до тілесних. А. Леруа говорив, що душа – лиш один із модусів тіла. Ідеалістичні засади антропології характерні для представника німецької класичної філософії Шеллінга, який у праці «Система трансцендентального ідеалізму» намагався визначити суть понять «здоров'я», «хвороба». Гегель у праці «Енциклопедія філософських наук» говорить про пропорційність між самістю організму і його наявним буттям, коли для організму немає нічого неорганічного, що трактується як здоров'я, тоді як хвороба – це диспропорція між буттям і самістю організму.

Характерною рисою посткласичної парадигми здоров'я є плюралізм. Якщо в класичній парадигмі здоров'я людина поставала як біологічний вид, а медицина була зосереджена переважно на тілесності, то посткласична парадигма сформувалась на ґрунті взаємозв'язку тілесного й духовного. Це започаткувало виникнення таких дисциплін, як психіатрія та психотерапія, в основі яких лежить переконання про існування співзалежностей між психічними та соматичними змінами в людському організмі.

Нова парадигма здоров'я вимагала зробити вибір між матеріальним та ідеальним, між тілесним і духовним. Відбулося становлення цілісного погляду на феномен людського здоров'я. Тілесне розглядалося як тотожне соматичному, душевне – психологічному, а духовне – моральному. Всі ці виміри перебувають у безперервному взаємозв'язку та взаємодії.

Новітня парадигма здоров'я людини синтезує в собі досягнення науки, медицини з метафізичними ідеями сучасності, що дозволяє подолати однобічність попередніх парадигм і відродити втрачений синкретизм. Вона розглядає організм як саморегульовану систему, функціонування якої залежить і невіддільне від решти світу, і який відповідно може існувати тільки у постійній, психологічно опосередкованій взаємодії з комплексом культурних особливостей, історичних подій і впливів навколишнього середовища. [2].

Висновки. Глобальна духовна та екологічна кризи суттєво віддзеркалюються негативними тенденціями на динаміці індивідуального здоров'я людини. Такий стан детермінує природний зростаючий інтерес до проблеми здоров'я як у загальнонауковому, так і у філософсько-антропологічному вимірах. Аналіз філософського дослідження феномену здоров'я показує, що первісно він осмислювався синкретично, в єдності його духовних і тілесних категорій. Філософія Нового часу зосереджується на розумінні здоров'я виключно на тілесності. Посткласична філософія демонструє новий синтез, в якому здоров'я розглядається як гармонія душі і тіла, як єдність фізичного і духовного начала людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кулініченко В. Л. Філософсько-методологічний аналіз процесу зміни парадигм у сучасній медицині та охороні здоров'я: автореф. дис. на здоб. наук ступ. д-ра філос. наук: 09.00.09 / В. Л. Кулініченко; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2002. – 32 с.
2. Марчук М. Парадигма здоров'я людини з погляду сучасної гуманітарно-наукової методології / М. Марчук, Р. Слухенська // Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наук. праць. випуск 602-603. Філософія. – Чернівці: Чернівецький нац. Ун-т, 2012. – С. 64-72.
3. Слухенська Р. Світоглядно-філософські та методологічні засади наукової парадигми здоров'я людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.philosophy.chnu.edu.ua>
4. Степанюк Ю. Філософія здоров'я людини як основа здорового способу життя [Електронний ресурс]. – Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua

Греськів О.

Науковий керівник – доц. Кондратюк Л.Р.

«ФЕНОМЕН АВАТАРКИ»: НОВА ФОРМА САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ ЧИ СИМУЛЯКР?

Сучасний світ являє собою епоху «тотальної симуляції», в якій всі сучасні соціокультурні феномени мають симуляційний характер. Ж.Бодріяр у книзі «Симулякри і симуляція» характеризує сучасність як еру тотальної симуляції, коли особистість усюди виявляє симуляційний характер у всіх сучасних соціальних і культурних феноменах. В результаті люди мають справу не з реальністю, а з гіперреальністю, яка сприймається набагато реальніше, ніж сама реальність [2, с. 4]. Феномени масової культури ґрунтуються на емоціях, враженнях та здивуванні, тому вони не стільки осмислюються, скільки переживаються.

Метою нашого дослідження є аналіз феномену аватарки в контексті самоідентифікації особистості.

Проблемі пошуку ідентичності в сучасному світі присвятив цікаву роботу М. Блюменкранц. Він говорить, що обличчя, так само як і ім'я, є первинним фактором ідентифікації людини. При цьому феномен обличчя, в певному сенсі обумовлений сьогодні тими самими змінами, що і феномен імені. Особливо яскрава тенденція зміни обличчя спостерігається у віртуальному світі, де аналогом виступає статична картинка – аватар [1].

Аватар пересічного користувача мережі Інтернет – це фантом, який існує у віртуальному просторі. Його

інколи називають електронною душею людини. Однак, передусім аватар – це те, що репрезентує її тілесність. Він може метафорично відображати зовнішність або характер людини, а також знаменує свободу вибору її тілесного образу у віртуальному просторі. В Інтернеті спілкуються не реальні люди, а їх віртуальні замісники, відфотошоплені аватарки, люди обмінюються повідомленнями, маючи час на формулювання оригінальної і смішної відповіді – тобто в соціальних мережах реальна розмова заміняється симулякром, грою.

Що ж являє собою «феномен аватарки»? Термін «аватар» (санскр. – «той, хто сходиться», «втілення», «прояв») – в індуїзмі поняття, яке позначає феномен сходження божеств (Вішну, Шіви та інших) на землю та втілення їх у людей і в інших смертних істот. Не втрачаючи цілковито своєї божественної природи, вони водночас набували світських рис та характеристик. Дослівно аватар переводиться як "спуск", оскільки божество втілюється у матеріальному світі, по своїй суті нижчому у порівнянні з божественною природою. Аватари відокремлені від божества, в них перебуває лише частина божественного духу.

З іншого боку, божество залишається в постійному зв'язку зі своїми аватарами. Аватар по суті – це візуальна репрезентація віртуальної мовної особистості. Його можна розглядати як образну маску, яка передбачає повідомлення про себе різних відомостей, в тому числі тих, які не претендують на достовірність, а лише вказуються для створення вигляду учасника певної спільноти, героя масової елітарної культури, оригінального персонажу.

Автор культового кінофільму «Аватар» (2009) Джеймс Камерон відповідаючи на запитання кореспондента журналу «Тайм» що ж таке «аватар», говорив, що це втілення одного з богів індуїзму в тілесній формі. У фільмі це означає, що в майбутньому люди за допомогою технології навчатимуться поміщати свою свідомість у віддалене біологічне тіло.

Теперішній світ характеризується децентралізованістю, невизначеністю, відсутністю чітких ієрархій та орієнтирів (фотографія здатна відобразити зміни картини на вечірньому небі, вловити настрій на сімейних посиденьках, зберегти спогад про яку-небудь поїздку); іронічністю і критичним осмисленням реальності. Люди, знаючи, що фотографія – це симулякр, публікують однакові фотографії себе, їжі напоїв. На думку Жана Бодріяра, втрата реальності досить значна, яка є однією з важливих характеристик сучасної культури [3].

В концепції Ж. Бодріяра виділяють такі стадії симулякра:

– Відображення реальності: скажімо, розгляд світу через об'єктив фотоапарата є симулякр, бо той чи інший сфотографований об'єкт ми бачимо через лінзу, перевернуте в дзеркалі зображення на світлочутливій поверхні плівки в камері.

– Маскування реальності: фотографія, заміщаючи реальний образ людини, ніби маскує його самого і його недоліки або акцентує увагу на його гідності.

– Приховування відсутності реальності: фіксація якоїсь миті не розтягувати її в прямому сенсі, але ця мить продовжує «існувати» і після клацання затвора, при цьому не можна точно сказати, чи існувала та чи інша ситуація насправді, бо фотографія може бути грою, містифікацією, постановочним кадром [2, с. 4].

– Безліч фотографій, які ми бачимо в соціальних мережах – це лише симуляції, ілюзії. Ми бачимо їх із безліччю фільтрів, за якими скривається реальність. Аватари – це інші люди, які втрачають свою ідентичність потрапляючи у віртуальну реальність.

Є дві можливості розглянути аватаризацію. Перша полягає в зведенні її до маски, за якою ховається реальна людина. Подібний розгляд міг би стати частиною більш широкого поля соціально-психологічного або соціально-філософського дослідження на тему "носіння маски". Аврелій Августин говорив, що не потрібно йти за, а всередину самого себе. І коли ти всередині знайдеш себе обмеженим, переступи через самого себе. В його основі лежала б дуалістична установка, згідно з якою внутрішня людина, наше потаємне "я" протиставляється акторській масці, яку ми змушені надягати кожен раз, коли втягуємося в орбіту інтересу суб'єктивності: під цими масками ми відіграємо так звані соціальні ролі.

Друга перспектива була чітко намічена вже на початку ХХ століття в рамках феноменології, екзистенціалізму та психоаналізу. Суть її зводиться до того, що крім масок феноменальності, радикальної зовнішності – в якій і відбувається вторинний поділ на метафізичні категорії внутрішнього і зовнішнього – суб'єкт нічим не володіє. М. Мерло-Понті на самому початку "Феноменології сприйняття" рішуче заявляє, що істина не живе лише у внутрішнім або, точніше, немає ніякої внутрішньої людини, людина живе в світі, і саме в світі вона себе пізнає. Цей мотив екзистенціальної занедбаності в світі акцентований у раннього М. Хайдеггера, К. Ясперса і підсумований у хрестоматійній формі у Ж.-П. Сартра в його програмній статті "Екзистенціалізм – це гуманізм", де стверджується, що немає ніякої природи людини, а людина живе своїм життям, вона створює свій вигляд, і поза цим виглядом нічого немає. Останнє для нас особливо важливо: людина – це і є сукупність масок, які навіть нікому носити; людина – це поверхня без глибини, чиста феноменальність.

С. Жижек протиставляє свою теоретичну позицію "теорії масок". Він показує, що "в масці існує більше істини, ніж в тому, що ми приймаємо за наше справжнє "я". Філософ наводить приклад кіберпростору, де реальна людина "знає, що інтерактивна гра в кіберпросторі є" всього лише грою ",

тому вона може "розкрити своє справжнє я", робити речі, яких вона ніколи б не зробила в реальному житті, – істина про неї саму розкривається у вигляді вимислу" [4, с. 178].

Віртуальний світ дає можливість використовувати «маску» для презентації свого Я. Людина може представлятися зовсім іншою, ніж вона є (ховатися за маскою), і створювати образ себе такої, якою би вона хотіла, щоб її бачили інші. Проте, в останні роки самі користувачі вказують, що цінність Інтернету для них полягає саме в можливості «бути собою».

Марк Цукерберг, засновник Facebook, говорив журналісту Девіду Кіркпатріку, автору книги "TheFacebookEffect", що у людини одна ідентичність. Ті часи, коли у тебе один імідж для своїх приятелів на роботі, інший - для своїх колег, третій - для інших своїх знайомих, напевно, добігає кінця. Мати два обличчя, на його думку, означає бути недостатньо чесним.

«Соматичний бум», який виявляється в сучасній культурі, зокрема, культурі масовій, є наслідком своєрідної антропологічної кризи, втрати первинної «матерії» людського, без якої неможливе існування людини як такої та адекватної тілесної ідентифікації. Масова культура відмовляється від традиційних образів тіла, пропонуючи людині або зразки у вигляді симулякрів «ідеального» тіла, створеного за допомогою імплантантів, пластичної хірургії, або пропагуючи ідеї деструкції тілесності (людина-машина, біоробот, мутант).

Отже, симуляції і симулякри зустрічаються в будь-якій сфері суспільного життя сучасного постмодерністського суспільства, і одним з їх доступних прикладів є аватарки, які маніпулюють знаками і символам, реальним і гіперреальним, істинним і хибним. Така форма самоідентифікації – це лише можливість людини показати в кращому світлі свої позитивні якості, проте аватари залишаються гібридами людей в соціальних мережах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Блюменкранц М. А. В поисках имени и лица / М. А. Блюменкранц . – Киев – Харьков: Дух и Літера; Харьковская правозащитная группа, 2007. – 244 с.
2. Бодрийяр Ж. Симулякри і симуляція / Ж. Бодрийяр; пер. з фр. В. Ховхун. – К.: Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2004. – 230 с.
3. Бодрийяр Ж. Символический обмен и смерть / Ж. Бодрийяр. - М.: «Добросвет», 2000. – 387 с.
4. Жижек, С. Киберпространство или Невыносимая замкнутость бытия /С. Жижек. // Искусство кино, 1998, №1 // Интернет ресурс <http://kinoart.ru/archive/1998/01/n1-article25>.

Гавришко М.

Науковий керівник – доц. Кондратюк Л.Р.

ОСНОВНІ МОДЕЛІ СВІТОБУДОВИ: ВІД ПІФАГОРІЙЦІВ ДО ВЕРНАДСЬКОГО

Актуальність даного дослідження обумовлена тим, що ми є свідками складного періоду перетворень у суспільстві, які, безумовно, торкаються науки та філософії. Відбувається переосмислення цінностей і формування нових моральних установ. Не останню роль у якому відіграє космологія, яка виражає найбільш глибокі уявлення про оточуючий світ. Конструйовані в рамках космології моделі світу є цікавим матеріалом для філософського дослідження і осмислення. До ХХ ст. космологія була більш близька до філософії, ніж до науки.

Мета нашого дослідження: розглянути еволюцію основних космологічних моделей світобудови.

Перша завершена космологічна модель Світобудови, відома сучасній науці, з'явилася ще в V ст. до н.е. Вона отримала назву піфагорійської системи. Ми знаємо про неї лише в деталях, що збереглися до наших днів завдяки тезисним згадкам Аристотеля. Про космологію піфагорійців Аристотель повідомляв, що відносно положення Землі на думки філософів відрізняється між собою. Більша частина філософів вважають небо межею, поміщаючи Землю в середину. Навпаки, італійські філософи, піфагорійці, припускають, що в середині знаходиться вогонь і Земля крутиться навколо нього подібно до зірки, через що відбувається зміна дня та ночі.[1]

Пройшовши за роки свого існування цілий ряд трансформацій (включаючи теоретичні і практичні дослідження Платона, Аристотеля, Евдокса, Аристарха, Аполлонія, Гіппарха) піфагорійська система в II ст. до н.е., стала основою грандіозної для свого часу і бездоганної в теоретичному плані, космологічної моделі світобудови Птолемея. Геоцентрична модель відомого астронома Клавдія Птолемея була актуальною аж до епохи Коперника, а це майже шістнадцять століть! Основна сутність цієї моделі міститься в «Almagestum» і зводиться до того, що Птолемеєм приймає точку зору Аристотеля-Гіппарха про повну непорушність Землі в центрі світу або недалеко від останнього, і на відміну від них дає «повне» математичне і логічне обґрунтування. Доказова база геоцентричної концепції Птолемея була на такому високому рівні, що навіть після визнання геліоцентричної концепції Коперника окремі її положення залишалися неспростованими. Лише в XVIII – XIX ст. після відкриття механіки вони отримали своє спростування та пояснення.